

بسیار متشکر

دانشگاه آزاد اسلامی

واحد بندرلنگه

گروه: تحصیلات تکمیلی

پایان نامه برای دریافت درجه کارشناسی ارشد (M. A) در رشته: روانشناسی تربیتی

عنوان

اثربخشی بازی درمانی بر کاهش پرخاشگری و بهبود سازگاری

اجتماعی کودکان کم توان ذهنی شهرستان کنگان

استاد راهنما:

دکتر مهدی غلامی

نگارش:

سولماز کریمی

شهریور ماه ۱۳۹۷

باسمه تعالی
صور تجلسه دفاع

با تأییدات خداوند متعال جلسه دفاع از پایان نامه/رساله کارشناسی ارشد/
دکترای حرفه‌ای/ دکترای تخصصی خانم/ آقای در رشته
..... گرایش تحت عنوان:

با حضور استاد(استادان) راهنما، استاد(استادان) مشاور و هیأت داوران در دانشگاه
آزاد اسلامی واحد بندرلنگه در تاریخ / / تشکیل گردید. در این جلسه،
پایان نامه/رساله فوق با موفقیت مورد دفاع قرار گرفت.
نامبرده نمره به عدد به حروف و امتیاز را
دریافت نمود.

استاد راهنما:

-۱

استاد مشاور:

-۱

هیأت داوران:

-۱

مدیر گروه یا رئیس

رئیس اداره پژوهش دانشکده

اداره تحصیلات تکمیلی

معاون پژوهش و فناوری دانشگاه آزاد اسلامی واحد بندرلنگه

منشور اخلاق پژوهش

با یاری از خداوند سبحان و اعتقاد به اینکه عالم محضر خداست همواره ناظر بر اعمال انسان و به منظور پاس داشت مقام بلند دانش و پژوهش و نظر به اهمیت جایگاه دانشگاه در اعتلای فرهنگ و تمدن بشری، ما دانشجویان و اعضاء هیأت علمی واحدهای دانشگاه آزاد اسلامی متعهد می گردیم اصول زیر را در انجام فعالیت های پژوهشی مد نظر قرار داده و آن تخطی نکنیم:

- ۱- اصل حقیقت جویی: تلاش در راستای پی جویی حقیقت و وفاداری به آن و دوری از هر گونه پنهان سازی حقیقت.
- ۲- اصل رعایت حقوق: التزام به رعایت کامل حقوق پژوهشگران و پژوهیدگان (انسان، حیوان و نبات) و سایر صاحبان حق.
- ۳- اصل مالکیت مادی و معنوی: تعهد به رعایت حقوق کامل مادی و معنوی دانشگاه کلیه همکاران پژوهش.
- ۴- اصل منافع ملی: تعهد به رعایت مصالح ملی و در نظر داشتن پیشبرد توسعه کشور در کلیه مراحل پژوهش.
- ۵- اصل رعایت انصاف و امانت: تعهد به اجتناب از هر گونه جانب داری غیر علمی و حفاظت از اموال، تجهیزات و منابع در اختیار.
- ۶- اصل راز داری: تعهد به صیانت از اسرار و اطلاعات محرمانه افراد، سازمانها در کشور و کلیه افراد و نهادهای مرتبط با تحقیق.
- ۷- اصل احترام: تعهد به رعایت حریم ها و حرمت ها در انجام تحقیقات و رعایت جانب نقد و خودداری از هر گونه حرمت شکنی.
- ۸- اصل ترویج: تعهد به رواج دانش و اشاعه نتایج تحقیقات و انتقال آن به همکاران علمی و دانشجویان به غیر از مواردی که منع قانونی دارد.
- ۹- اصل برائت: التزام به برائت جویی از هر گونه رفتار غیر حرفه ای و اعلام موضع نسبت به کسانی که حوزه علم و پژوهش را به شائبه های غیر علمی می آلاینند.

تقدیم به:

سپاسگزاری:

قدر دانی و سپاس ما در عرصه حیات و زندگی همواره نسبت به کسانی که مدیون آنها هستیم باید مستمر و در جانمان ثبت و بر زبانمان جاری باشد. این اصلی است که در دین و مکتب غنی ما یعنی اسلام عزیز همواره بر آن تاکید شده است و فرهنگ غنی و کهن ایرانی نیز از دیر باز به این مهم اهتمام داشته است. از اینرو نخستین و بی کران ترین سپاس مختص خالق هستی و ذات کبریایی حضرت احدیت می باشد که با امر «کن فیکن» خویش عالم را و هستی را و آنچه در اوست بنا نهاد. و بی شک هر توفیقی از توجه و هدایت اوست.

پس از آن سپاس و تقدیر در خور و شان مقام شایسته استاد گرامی جناب آقای دکتر مهدی

غلامی می باشد او که شمع جان خویش را می گدازد تا نور دانش و علم به بشریت تقدیم نماید.

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
م	چکیده
۱	فصل اول:
۱	کلیات تحقیق
۲	۱-۱- مقدمه
۳	۱-۲- بیان مساله
۷	۱-۳- ضرورت و اهمیت تحقیق
۸	۱-۴- اهداف تحقیق
۸	۱-۴-۱- هدف اصلی
۸	۱-۴-۲- اهداف فرعی
۹	۱-۵- فرضیه های تحقیق
۹	۱-۵-۱- فرضیه اصلی
۹	۱-۵-۲- فرضیه های ویژه
۹	۱-۶- تعاریف مفهومی و عملیاتی متغیرها
۱۰	۱-۶-۱- تعاریف نظری متغیرها
۱۰	۱-۶-۲- تعاریف عملیاتی متغیرها
۱۱	فصل دوم
۱۱	مبانی نظری پژوهش
۱۲	۲-۲- تعاریف و دیدگاه های مختلف در مورد بازی
۱۲	۲-۲-۱- تعریف بازی و نقش تربیتی آن
۱۴	۲-۲-۲- تاریخچه بازی درمانی
۱۵	۲-۲-۳- عوامل موثر در بازی کودکان
۲۰	۲-۳- ارزش بازی کودکان
۲۵	۲-۲-۴- انواع بازی کودکان
۳۰	۲-۲-۵- بازی، حیات کودک
۳۷	۲-۲-۶- رابطه بین بازی و بلوغ اجتماعی کودکان
۳۸	۲-۲-۷- نقش بازی و اسباب بازی در شخصیت کودکان
۳۸	۲-۲-۸- فواید بازی
۴۰	۲-۲-۹- انواع بازی های دخترانه و پسرانه
۴۰	۲-۲-۱۰- بچه های بدون بازی
۴۱	۲-۲-۱۱- بازی و نقش آن در رشد فکری کودک

- ۴۲.....۲-۲-۱۲-نقش بازی در رشد کودکان
- ۴۳.....۲-۲-۱۳-اهمیت بازی در رشد عاطفی و اجتماعی نمودن کودکان
- ۴۵.....۲-۲-۱۴-تاثیر بازی در رشد جسمانی کودک
- ۴۵.....۲-۲-۱۵-بازی کودکان و سلامت روانی آنها
- ۴۷.....۲-۲-۱۶-بازیهای کودکان پیش دبستانی
- ۴۸.....۲-۲-۱۷-بازیهای آزاد و بازیهای قاعده دار
- ۴۹.....۲-۲-۱۸-نقش مربی در بازی
- ۴۹.....۲-۲-۱۸-نقش والدین
- ۵۰.....۲-۲-۱۹-نقش بازی در تعلیم و تربیت کودکان بالای هفت سال
- ۵۱.....۲-۳-مبانی نظری و تجربی بخش پرخاشگری دانش آموزان
- ۵۲.....۲-۳-۱-تعریف پرخاشگری
- ۵۴.....۲-۳-۲-تئوری رفتار غریزی فروید
- ۵۵.....۲-۳-۳-نظریه ناکامی - پرخاشگری
- ۵۵.....۲-۳-۴-نظریه یادگیری اجتماعی
- ۵۶.....۲-۳-۵-دیدگاه شناختی
- ۵۷.....۲-۳-۶-نظریه پرخاشگری - پرخاشگری
- ۵۷.....۲-۳-۷-عوامل موثر بر پرخاشگری کودکان و نوجوانان
- ۵۹.....۲-۳-۸-بازیهای ویدیویی و رایانه ای
- ۶۰.....۲-۳-۹-سلیقه کودکان به عنوان عامل موثر پرخاشگری
- ۶۲.....۲-۳-۱۰-نظریه فروید در مورد پرخاشگری
- ۶۳.....۲-۳-۱۱-نظریه فردیت زدایی، پرخاشگری زیمباردو
- ۶۳.....۲-۳-۱۲-نظریه انسانیت زدایی - پرخاشگری " فشنباخ "
- ۶۴.....۲-۳-۱۳-نظریه درون گرایی و برون گرایی آیزنیک
- ۶۴.....۲-۳-۱۴-نظریه عدم بازداری
- ۶۵.....۲-۳-۱۵-نظریه توجیه
- ۶۵.....۲-۳-۱۶-نظریه پالایش
- ۶۶.....۲-۴-بخش سوم مبانی نظری سازگاری اجتماعی
- ۶۶.....۲-۴-۱-تعریف سازگاری اجتماعی
- ۶۶.....۲-۴-۲-رشد و سازگاری
- ۶۹.....۲-۴-۳-تعاریف سازگاری
- ۷۰.....۲-۴-۴-جامعه پذیری و سازگاری اجتماعی
- ۷۳.....۲-۴-۵-خصوصیات سازگاری

۷۴	۲-۴-۶- دیدگاه های نظری درباره سازگاری اجتماعی
۷۹	۲-۴-۷- متغیر های سازگاری
۸۱	۲-۴-۸- عوامل موثر بر سازگاری
۸۳	۲-۵- پیشینه پژوهش
۸۳	۲-۵-۱- پیشینه داخلی
۸۷	۲-۵-۲- پیشینه خارجی:
۸۹	فصل سوم:
۸۹	روش تحقیق
۸۹	۳-۱- روش پژوهش
۹۰	۳-۲- جامعه آماری
۹۰	۳-۳- نمونه آماری
۹۰	۳-۴- ابزار گردآوری اطلاعات
۹۲	۳-۵- روایی و پایایی ابزار جمع اوری داده ها
۹۲	۳-۵-۱- تعیین اعتبار (روایی) پرسشنامه
۹۳	۳-۵-۲- تعیین پایایی (قابلیت اعتماد) پرسشنامه
۹۴	۳-۶- روش کار
۹۶	۳-۷- روشهای تجزیه و تحلیل داده ها
۹۷	۴-۱- مقدمه
۹۸	۴-۲- یافته های توصیفی متغیرهای پژوهش
۹۸	۴-۱- جدول توصیفی و فراوانی متغیرهای جمعیت شناختی
۹۸	۴-۲-۱- جنسیت
۹۹	۴-۲-۲- سن
۹۹	۴-۲-۳- تحصیلات والدین
۱۰۲	۴-۳- یافته های استنباطی
۱۰۲	۴-۳-۱- آزمون فرضیه اصلی: بازی درمانی بر کاهش ابعاد پرخاشگری و سازگاری اجتماعی کودکان کم توان ذهنی آموزش پذیر شهرستان کنگان تأثیر گذار است.
۱۰۳	۴-۳-۲- آزمون فرضیه فرعی اول: بازی درمانی بر کاهش پرخاشگری رابطه ای کودکان کم توان ذهنی آموزش پذیر شهرستان کنگان تأثیر گذار است.
۱۰۴	۴-۳-۳- آزمون فرضیه فرعی دوم: بازی درمانی بر کاهش پرخاشگری جسمانی کودکان کم توان ذهنی آموزش پذیر شهرستان کنگان تأثیر گذار است.

۴-۳-۴-آزمون فرضیه فرعی سوم: بازی درمانی بر افزایش سازگاری کودکان کم توان ذهنی آموزش پذیر شهرستان کنگان تأثیر گذار است.....	۱۰۴
فصل پنجم	۱۰۶
بحث و نتیجه گیری	۱۰۶
۵-۱-مقدمه.....	۱۰۶
۵-۲-بحث و نتیجه گیری.....	۱۰۶
۵-۲-۱- بحث در خصوص فرضیه اصلی.....	۱۰۶
۵-۲-۲- بحث در خصوص فرضیه فرعی اول.....	۱۰۸
۵-۲-۳- بحث در خصوص فرضیه فرعی دوم.....	۱۰۹
۵-۲-۴- بحث در خصوص فرضیه فرعی سوم.....	۱۱۰
۵-۳-محدودیت های پژوهش.....	۱۱۴
۵-۴-پیشنهادها.....	۱۱۴
۵-۴-۱-پیشنهادهای پژوهشی.....	۱۱۴
۵-۴-۲-پیشنهادهای کاربردی.....	۱۱۵
منابع.....	۱۱۶
منابع فارسی.....	۱۱۶
منابع انگلیسی.....	۱۱۹
پیوست ها.....	۱۲۴
پیوست شماره (۱) پرسشنامه.....	۱

فهرست جداول

صفحه	عنوان
۹۳	جدول ۳-۱: خروجی آزمون بارتلت
۹۳	جدول ۳-۲: پایایی پرسشنامه های تحقیق
۹۴	جدول ۳-۳: جلسات بازی درمانی
۱۰۰	جدول ۴-۱) جدول میانگین و انحراف معیار و ابعاد پرخاشگری در گروه‌های آزمایش و کنترل در مراحل پیش‌آزمون و پس‌آزمون
۱۰۰	جدول ۴-۲) جدول میانگین و انحراف معیار سازگاری اجتماعی در گروه‌های آزمایش و کنترل در مراحل پیش‌آزمون و پس‌آزمون
۱۰۲	جدول ۴-۳) بررسی آزمون لوین جهت بررسی همگنی واریانس های دو گروه
۱۰۲	جدول ۴-۴) نتایج آزمون M باکس برای تساوی ماتریس کوواریانس دو گروه
۱۰۳	جدول ۴-۵) آزمون تحلیل کواریانس چند متغیره جهت بررسی فرضیه اصلی پژوهش
۱۰۳	جدول ۴-۶) تحلیل کواریانس تک متغیره جهت بررسی فرضیه فرعی اول پژوهش
۱۰۴	جدول ۴-۷) تحلیل کواریانس تک متغیره جهت بررسی فرضیه فرعی دوم پژوهش
۱۰۴	جدول ۴-۸) تحلیل کواریانس تک متغیره جهت بررسی فرضیه فرعی سوم پژوهش

فهرست جداول

صفحه	عنوان
۹۸	نمودار ۱-۴ نمودار ستونی جنسیت
۹۹	نمودار ۲-۴ نمودار ستونی سن
۹۹	نمودار ۳-۴ نمودار ستونی تحصیلات والدین

چکیده

هدف از این پژوهش تعیین اثربخشی بازی درمانی بر کاهش پرخاشگری و بهبود سازگاری اجتماعی کودکان کم توان ذهنی شهرستان کنگان است. طرح پژوهش از نوع مطالعات آزمایشی شبه آزمایشی یا پیش آزمون و پس آزمون همراه با دو گروه آزمایش و کنترل بود. جامعه آماری این پژوهش شامل کلیه کودکان کم توان ذهنی آموزش پذیر (۱۳ پسر، ۱۷ دختر) که در آموزشگاه استثنایی شهرستان کنگان در سال تحصیلی ۹۷-۱۳۹۶ مشغول تحصیل بودند، می باشند، که به روش تصادفی طبقه ای انتخاب شده اند و به دو گروه ۱۵ نفری آزمایشی و کنترل تقسیم شدند. بازی درمانی به گروه آزمایشی طی ۱۶ جلسه که هر جلسه یک ساعت و نیم بود و ۲ بار در هفته ارائه شد، آموزش دیدند. سازگاری اجتماعی و پرخاشگری هر دو گروه قبل و بعد از آموزش با استفاده از پرسشنامه های استاندارد سازگاری اجتماعی بل (۱۹۶۱) و پرسشنامه پرخاشگری شهیم (۱۳۸۵) ارزیابی شد. برای تجزیه و تحلیل داده های گردآوری شده از روش آزمون تحلیل کواریانس استفاده شده است. نتایج حاصل از این پژوهش نشان داد که نمرات ابعاد پرخاشگری گروه آزمایش در مرحله پس آزمون کاهش یافته است و همچنین بازی درمانی بر افزایش سازگاری کودکان کم توان ذهنی اثربخش بوده است

واژگان کلیدی: بازی درمانی، پرخاشگری، سازگاری اجتماعی.

فصل اول:

کلیات تحقیق

۱-۱- مقدمه

کم توان ذهنی^۱ از جنبه های مختلف روان شناختی، زیست شناختی و آموزشی تعریف و تبیین پذیر است (نارنجی ثانی، ۱۳۹۴). بر اساس دهمین ویرایش انجمن کم توان ذهنی آمریکا (AAMR)^۲ (۲۰۰۲)، کم توان ذهنی کم توانی است با محدودیت های معنادار در کارکرد هوشی و رفتار سازشی؛ به گونه ای که رفتار سازشی به صورت مهارت های سازشی مفهومی، اجتماعی و علمی بیان می شود و قبل از ۱۸ سالگی آغاز می شود (Khanzadeh, et.al, 2013). اصطلاح کم توان ذهنی هنگامی استفاده می شود که کارکرد ذهنی و نارسایی در مهارت هایی مانند برقراری ارتباط^۳ و مراقبت از خود^۴ و کارکرد اجتماعی^۵ موجب شود کودک یادگیری و تحول کندتری از همسالانش داشته باشد (Abkenar, et. Al; 2013). مطابق با آمار دانشگاه علوم بهزیستی و توانبخشی در ایران سالانه حدود ۲۴ هزار کودک با ناتوانی هوشی و کم توانی ذهنی به جمعیت کشور افزوده می شود (داورمنش، ۱۳۸۸). کم توان ذهنی علاوه بر شیوع قابل توجه، با نقصان تحول در ابعاد مختلف جسمانی، روانی، تکاملی، اجتماعی و تربیتی همراه است. این کودکان مشکلات رفتاری خود را به صورت روابط ضعیف با همسالان، حرمت خود پایین، فرار از خانه، دزدی، نقص توجه و رفتارهای اجتماعی نشان می دهند (Nazadi Kashani, et. Al; 2010). یکی از متداول ترین مشکلات رفتاری در کودکان به ویژه کودکان کم توان ذهنی پرخاشگری^۶ و عدم سازگاری اجتماعی است (Razmjooe, et. Al; 2013). این چنین رفتارهای ناسازگارانه هم بر سلامتی و امنیت شخص عقب مانده و هم اطرافیان و مراقبان آن ها

^۱mentally retardation

^۲American Association on Mental Retardation

^۳Communication

^۴Self-care

^۵Social functional

^۶Aggression

تاثیر منفی دارد. سالهاست که محققان به اهمیت پرخاشگری دوران اولیه کودکی در پیش بینی مشکلات سازگاری روانی _ اجتماعی آینده آن ها پی برده اند. رفتار پرخاشگرانه یکی از مشکل ترین و معمول ترین مشکلات رفتاری در بین افراد عقب مانده ذهنی از خفیف تا شدید است. پرخاشگری را می توان به عنوان رفتاری که هدف آن رنجاندن یا صدمه زدن به اشخاص دیگر است (هاشمی و همکاران، ۱۳۸۹) تعریف کرد. کودکان کم توان ذهنی، افزون بر پرخاشگری، به مشکلات رفتاری^۱ و عاطفی از جمله سازش نایافتگی اجتماعی نیز دچارند. رفتارهای سازش نایافته، رفتارهایی هستند که با نظر پدر و مادر، مربیان، اطرافیان و جامعه سازگاری ندارد. رفتار فرزندان ناسازگار احساس بسیار بدی را در اطرافیان ایجاد می کند و با واکنش های ناخوشایندی از سوی دیگران مواجه می شوند. در روانشناسی به رفتاری ناسازگار گفته می شود که فرد در شرایطی قرار می گیرد که قادر نیست خود را با محیط اجتماعی یا خانوادگی به گونه ای مناسب هماهنگ یا سازگار کند و به طور معمول این ناسازگاری روی رفتار و حالات عاطفی او تاثیر می گذارد (وست وود، ۱۳۸۱). دوره سازش نایافتگی در کودکان و نوجوانان کم توان ذهنی به حدی است که بیشترین مشکلات آن ها را در مدرسه و خانه تشکیل می دهد. با توجه به آنچه گفته شد این پژوهش به بررسی این موضوع می پردازد.

۲-۱- بیان مساله

بیش از دو درصد جمعیت هر جامعه ای را کودکان و افراد کم توان ذهنی تشکیل می دهند (هاردمن، درو و اگن؛ ترجمه علی زاده و همکاران، ۱۳۸۹). کم توانی ذهنی بیان کننده محدودیت های اساسی در کارکرد کنونی فرد است. بدون شک میان بروز قابلیت های فردی و شرایط محیطی، ارتباط تنگاتنگی وجود دارد. محیطهای مناسب و مساعد، موجب رشد و تحول فرد می شوند و کیفیت

^۱Behavioral problems

^۲Hardman, Drew &Egan

زندگی را بهبود می بخشند. کودکان عقب مانده ذهنی، گروهی از کودکان استثنایی هستند. کودکانی با اختلال هیجانی و رفتاری. ویژگی های منحصر به فردی که اینگونه کودکان ویژه دارند به شیوه های متعددی از جمله رفتاری، هیجانی و تحصیلی نمایان می شود. این کودکان، مهارتهای سازگاران و نیز سازش نیافته ای را نیز مورد استفاده قرار می دهند (هانلاین، ۲۰۰۳). چون این گروه از افراد، نمایانگر گروهی از افراد بسیار متفاوت و چالش برانگیز هستند، بنابراین منطقی به نظر می رسد، روشهایی که برای کمک به این گونه کودکان مورد استفاده قرار می گیرند نیز متنوع و ویژه باشند. از این رو، استفاده از روش های گوناگون درمانی، مانند بازی درمانی، نقاشی درمانی و نظایر آن، به فراهم کردن محیطی غنی و با طراوت کمک می کند.

بازی درمانی از جمله روش هایی است که بین انواع تکنیک های توان بخشی و روان شناسی به لحاظ تربیتی، آموزشی و درمانی ارزش زیادی دارد. بازی درمانی روشی است تا به کودک کمک کند فشارهای احساسی خویش را تحت کنترل داشته باشد. این نوع درمان در مورد تعلیم و تربیت کودکان کم توان ذهنی از جایگاه ویژه ای برخوردار است.

یکی از ویژگی های مشترک در میان بسیاری از کودکان کم توان ذهنی، اختلال در توانایی های ارتباطی، پرخاشگری و ناسازگاری اجتماعی است. به همین دلیل، لینچ و چوسا (۱۹۹۶). براهمیت ادغام بازی درمانی در درمان های عادی به دلیل کارایی این روش به عنوان کاتالیزور یا جایگزینی برای گفتگودرمانی تأکید نموده اند. بازی درمانی به این گونه کودکان اجازه میدهد تا هیجان های خود را به وسیله یک واسطه بیان کنند که باعث افزایش سازگاری و عزت نفس آنها نیز می شود. این روش همچنین باعث افزایش قابل توجه سطح تحریک کسانی هم می شود که در اغلب موارد، منزوی و بی انگیزه بوده اند (هانلاین، ۲۰۰۳). تحقیقات گذشته نشان می دهد که کودکان عقب مانده

^۱Hanline
^۲Lynch & Chosa

ذهنی، مشکلات رفتاری متعددی را تجربه می کنند که در این میان پرخاشگری و ناسازگاری اجتماعی بیشترین پایداری را دارد (سیف نراقی، ۲۰۰۶). پرخاشگری به رفتاری زیان آور اطلاق می شود که به صورت عمدی است و متوجه دیگران یا اموالشان می باشد (نژاد کاشانی و همکاران، ۱۳۸۹). پرخاشگری را می توان به عنوان رفتاری که هدف آن رنجاندن یا صدمه زدن به اشخاص دیگر است (هاشمی و همکاران، ۱۳۸۹). از جمله محدودیتهای مختلف کودکان کم توان ذهنی ضعف قوای جسمانی و تواناییهای حسی و حرکتی آنان است (افرزو، ۱۳۸۳). کودکان کم توان ذهنی به سبب کمبود خزانه رفتاری و عدم فعالیتهای ورزشی از پرخاشگری و ناسازگاری به مثابه ابزاری برای برآوردن نیازهای خود استفاده می کنند. پرخاشگری این گونه کودکان یکی از عمده ترین مشکلات مربیان ورزش، معلمان و والدین تلقی شده است (دیورند، ۱۹۹۰). معمولاً در بسیاری موارد کودکان عقب مانده ذهنی به این دلیل مشکلات رفتاری آشکار دارند که از نادرستی رفتار خود آگاه نیستند و والدین نیز گمان می کنند در ارتباط با آنها نمی توانند تغییرات بنیادی ایجاد کنند نتیجه اینکه یا مایوسانه آن ها را به حال خود رها می کنند و یا با همان شیوه متداول کودکان عادی به مقابله با آنها می پردازند (همان). با توجه به تاثیرات زیان آور پرخاشگری بر فرایند رشد کودکان، پرخاشگری در دوره کودکی یکی از مشکلات سازگاری است که در دهه های گذشته در سطح وسیعی مورد مطالعه قرار گرفته است (پارکرو آشر، ۱۹۸۷). پیشگیری و اصلاح این ناسازگاری های اجتماعی ضروری و نیازمند همکاری مدرسه و والدین است (کری^۱ ۲۰۱۲). این اختلال، به نارسایی عملکرد در زمینه های مختلف از جمله زمینه های تحصیلی و خانوادگی منجر می شود که سرانجام، افت تحصیلی یا رفتارهای بزهکارانه را موجب می شود (ایوانز^۲ و همکاران، ۲۰۰۵). سازش نایافتگی در کودکان و نوجوانان کم توان ذهنی به حدی است که بیشترین مشکلات آن ها را در مدرسه و خانه تشکیل می دهد. برخی از صفات کودکان

^۱Carey
^۲Evans

سازش نیافته و پرخاشگر به ترتیب شامل فعالیت بی هدف بیش از حد، ناتمام رها کردن کار و بازی، تکان دادن بی هدف قسمتی یا تمام اندام های بدن، نا آرامی هنگام غذا خوردن، خراب کردن لوازم و اسباب بازی از فرط دستکاری زیاد، پرحرفی، نافرمانی، دعوا کردن با سایر کودکان، دمدمی مزاج بودن، آزار دیگران، نپذیرفتن انضباط، به در دسر انداختن خودش، مشکلات گفتاری، کج خلقی، گوش ندادن به تمام داستان، لجبازی، عصبی مزاج بودن، بی احتیاطی، نداشتن محبوبیت در بین همسالان، ناشیکبایی و دروغگویی در سالهای اخیر، است (موریس و رینولدز، ۱۳۸۴). تحقق درباره راه حل های موثر، چالش بزرگی برای متخصصان و نظریه پردازان ایجاد کرده است. آنچه باعث توجه محققان به رفتارهای پرخاشگرانه و ناسازگارانه شده است، اثر نامطلوب آن بر رفتارهای بین فردی و همچنین اثر ناخوشایند آن بر حالات درونی و روانی افراد است (نایسیمو، ۲۰۰۹). یکی از روش های پیشنهاد شده جهت درمان پرخاشگری و ناسازگاری، بازی درمانی است. بازی، فرآیندی چندبعدی و در خدمت و رشد کودک است که می تواند راهی برای تخلیه انرژی های درونی کودک باشد و راه را برای یادگیری او هموارتر کند، همچنین منجر به رشد اجتماعی و بهبود مهارت های ارتباطی کودک شود. همه بازی ها به نحوی در رشد کودک تاثیر دارند. با توجه اهمیت و نقش بازی درمانی در تشخیص، درمان و آموزش کودکان کم توان ذهنی باید متخصصان، روان شناسان، معلمان و حتی خانواده کودک کم توان ذهنی با اهمیت این موضوع آشنا شده و از بازی به عنوان ابزاری مهم در کمک به حل مشکلات این کودکان استفاده کنند. بازی درمانی در کودکان با مشکلات ذهنی موجب رشد آنها به لحاظ ذهنی شده و میزان شناخت و ادراک را در آنها را در آنها افزایش می دهد و نیز به لحاظ روانی-عصبی آموزش بازی موجب فعال سازی هر دو نیمکره مغزی می شود. به همین دلیل برنامه بازی درمانی باید به طور خاص در برنامه درمانی کودکان با مشکلات ذهنی قرار گرفته و نیز مدارس به ویژه ساعات

¹Morris and Reynolds

کاری بیشتری به آن اختصاص داده شود. چرا که باعث کاهش رفتارهای ضد اجتماعی، کاهش عدم پیروی از والدین و معلمان، افزایش سرپیچی از قوانین، عدم دروغ‌گویی و دزدی، کاهش مشکلات روان شناختی، افزایش مهارت زندگی و بهبود رفتار سازشی کودکان، رفع بسیاری از مشکلات عاطفی و روانی کودکان، کاهش قابل ملاحظه بسیاری از رفتارهای ناسازگارانه و نابهنجار و در نتیجه افزایش سطح بهداشت روانی خانواده و جامعه می‌گردد (محکی، ۱۳۹۵). با توجه به مطالب بیان شده پژوهش حاضر به بررسی این می‌پردازد که آیا بازی درمانی بر کاهش پرخاشگری و بهبود سازگاری اجتماعی کودکان کم توان ذهنی شهرستان کنگان تاثیر گذار می‌باشد؟

۳-۱- ضرورت و اهمیت تحقیق

کودکان کم‌توان ذهنی به دلیل داشتن شرایط ویژه، از جمله نیازهای خاص، در وهله‌ی اول برای والدین و خانواده و سپس برای جامعه مشکل‌زا هستند. حضور کودک کم‌توان ذهنی از بدو تولد و یا در مراحل بعدی رشد می‌تواند موجب افزایش میزان استرس و آسیب روانی و بروز مشکلات در زندگی خانوادگی برای والدین شود. افزون بر این، با تولد و حضور کودک در خانواده، تغییراتی در کارکرد خانواده و روابط والدین ایجاد می‌شود که تهدیدی برای امنیت عاطفی و کاهش رضایت زناشویی محسوب می‌شود. با توجه به مطالب گفته شده و مشکلاتی که این کودکان برای خانواده و جامعه می‌توان به همراه داشته باشد و استفاده از شیوه درمانی من جمله بازی درمانی باعث کاهش هزینه درمانی نگهداری این کودکان، بالا رفتن خلاقیت این کودکان و بدنبال آن بالا رفتن سازگاری اجتماعی، سازگاری خانواده، و همچنین دستاوردهای مهمی برای جامعه روانشناسان می‌تواند به همراه داشته باشد. بازی درمانی این امکان را به کودکان می‌دهد تا خود را از تجربیات احساسی عمیق دور کرده و به تعمق و تفکر بپردازند. بازی‌ها همچنین فرصتی را برای کودکان به وجود می‌آورد که به مشکلاتشان به طرق غیر تهدیدانه اندیشیده و پیامدهای آنان را از طریق بازی تغییر دهند و خود را قدرتمند سازند تا بتوانند با مشکلات و مسائل موجود در زندگی واقعی خود^۱ کنار بیایند